

Idänkukkajäärä

Nordlig blombeck
Lepturalia nigripes

Uhanalaisuusluokka (IUCN): erittäin uhanalainen (EN)

Uhanalainen ja erityisesti suojeltava (LSA 521/2021)

Luonnehdinta

Idänkukkajäärä on keskikokoinen tai isohko kukkajäärä, pituudeltaan se on tavallisesti 1,4–1,8 cm. Idänkukkajäärän ruumiinmuoto on hoikka ja sen peitinsiivet kapenevat kärkeä kohti. Idänkukkajäärän etuselkä on kapea, selvästi leveyttään pidempi. Etuselän takanurkat ovat teräväkärkiset ja viistosti taaksepäin venyneet, ulottuen hartioihin asti. Peitinsiivet ovat väriltään punertavan vaaleanruskeat ja niissä on ohutta, pystyä, tummaa karvoitusta. Idänkukkajäärän jalat ovat kokonaan mustat. Idänkukkajäärää muistuttavalla rusokukkajääräkoiraalla (*Stictoleptura rubra*) peitinsiivet ovat oljenkeltaiset ja sääret sekä nilkat kellanruskeat. Karvakukkajäärällä (*Etorofus pubescens*) etuselkä on leveä ja takasääret ovat osin kellanpunaiset. Toukkien ulostuloaukko on pyöreä ja läpimitaltaan noin 4 mm. Toukkakäytävät kulkevat kokonaan puun sisällä.

Elinympäristö ja levinneisyys

Idänkukkajäärä lisääntyy pystyyn keloutuneissa, kuoretto- ja kuorunrungoissa ja -pötkelöissä, jotka sijaitsevat avoimilla, aurinkoisilla paikoilla. Se voi lisääntyä myös haavalla. Idänkukkajäärä suosii erityisesti avoimilla metsäpalo-alueilla kuolleita koivuja muutama vuosi palon jälkeen. Sitä on tavattu myös tulvan tappamista koivuista. Aikuiset ovat liikkeellä kesäkuun lopusta alkaen ja käyvät mm. vadelman, mesiangervon, maitohorsman ja sarjakukkaisten kukilla. Idänkukkajäärän esiintyminen Suomessa on aina ollut painottunut maan itäosiin, vaikka lajia onkin tavattu etelärannikolta Kuusamoon asti.

Nykytila ja uhkatekijät

Idänkukkajäärä on taantunut voimakkaasti vanhojen metsien ja sopivan lahoppuun vähenemisen takia. Lajista on viime vuosikymmeniltä vain harvoja löytöjä levinneisyysalueen itä- ja pohjoisosista. Vuoden 2000 jälkeen sitä on tavattu vain suppealla alueella pohjoisessa Keski-Suomessa tulva-koivikossa. Idänkukkajäärää uhkaavat edelleen lahoppuun väheneminen ja metsien puulajisuhteiden muutokset, jotka vaikeuttavat lisääntymiseen sopivien koivukelojen löytämistä.

Hoitosuositukset

Erityisesti suojeltavan idänkukkajäärän esiintymispaikoilla tulee säästää etenkin keloutuneet sekä muut kuolleet tai kuolemassa olevat koivut. Koivujatkumon säilyminen paikalla turvataan säästämällä eri-ikäisiä koivuja. Keloutumassa olevassa koivussa puun kuori repeää tavallisesti auki koivunmantokuoriaisen emokäytävien kohdalta ja putoaa pois. Koivunmantokuoriainen iskee sekä eläviin että vastakuolleisiin puihin.

Lähteet

Heliövaara K., Mannerkoski I. & Siitonen J. 2004. Suomen sarvijäärät. Tre-mex Press, Helsinki. 374 s.

Kuva: Seppo Luuri, CC-BY-NC-4.0, [Laji.fi](https://laji.fi)